

Kotimaisilla kielillä julkaistu tutkimus palvelee monia

KATJA MÄKINEN
MIIKA SALO

Politiikka-lehden tehtävänä on tukea ja tehdä näkyväksi politiikan tutkimusta suomeksi ja ruotsiksi. Vaikka tiedeyhteisö on globaali ja tieteen valtakielinä toimii englanti, on tärkeää, että tutkimusta tehdään ja julkaistaan myös muilla kielillä. Tuoreen tutkimuksen mukaan suomalaisten tiedelehtien suurimpia käyttäjäryhmiä Journal.fi-portaalissa ovat opiskelijat (40 %) ja tutkijat (36 %). Portaalin lehtiä käytetään myös opettajan roolissa (5 %). Käyttäjät lukevat etupäässä kotimaisilla kielillä julkaistuja artikkeleita (67 % luetuista artikkeleista). Etenkin opiskelijat lukevat artikkeleita kotimaisilla kielillä, mutta tutkijatkin käyttävät merkittävässä määrin kotimaisilla kielillä julkaistuja artikkeleita. (Pölönen ym. 2021.) Kotimaiset tiedelehdet edistävät siis opiskelua, opetusta ja tutkimusta.

Politiikka-lehden artikkeleita käytetään valintakoeaineistona valtio-opin pääsykokeissa sekä kurssimateriaalina valtio-opin opetuksessa. *Politiikka* tarjoaa opiskelijoille lähteitä seminaaritöihin ja opinnäytteisiin. Lehden suomen- ja ruotsinkielisten artikkelien kautta pyrkijät ja uudet opiskelijat pääsevät tutustumaan tieteenalaansa omalla äidinkielellään.

Politiikka-lehti voi myös olla ensimmäinen kosketus tieteelliseen julkaisemiseen. Artikkelin kirjoittaminen juuri omalla äidinkielellä on hyvä tapa harjoitella ”artikkeliformaatin” haltuunottoa. Artikkelit eroaa muodoltaan monografiamaisista opinnäytteistä ja vaatii siten toisenlaista otetta tieteelliseen kirjoittamiseen ja argumentaation rakentamiseen. Lehti järjesti lokakuussa toimitusprosesseihin ja vertaisarviointiin keskittyneen webinaarin, joka oli suunnattu etupäässä uransa alkupäässä oleville tutkijoille. Koulutustilaisuus herätti erittäin laajaa kiinnostusta, ja sen antia jaetaan seuraavassa numerossa.

Suomen- ja ruotsinkieliset tiedelehdet ovat avainasemassa tieteellisen keskustelun edistämisessä Suomessa. Niissä luodaan tieteellistä käsitteistöä kotimaisilla kielillä, mikä voi johtaa uusien näkökulmien löytymiseen ja tutkimuksen moninaistumiseen. Suomea ja Pohjoismaita koskevien aiheiden ja aineistojen käsittely on erityisen mielekästä kotimaisilla kielillä.

Kotimaiset tiedelehdet tarjoavat tutkimustietoa myös tiedeyhteisön ulkopuolelle, esimerkiksi päätöksentekijöille, medialle, asiantuntijoille, eri koulutusasteiden opettajille ja kansalaisyhteiskunnan toimijoille. Kotimaisilla kielillä julkaistut artikkelit palvelevatkin useita käyttäjäryhmiä (Pölönen ym. 2021). Näin edistetään julkista keskustelua ja vahvistetaan sen tietopohjaa. On välttämätöntä, ettei keskustelua käydä pelkästään ei-tieteellisen tiedon varassa, vaan mukana on myös tutkimukseen pohjautuvia näkemyksiä.

Janne Pölösen ja kumppaneiden (2021) aineisto kerättiin helmi-maaliskuussa 2020, juuri ennen kuin koronaepidemia sulki kirjastot. Korona-aikana verkossa avoimesti luettavissa olevat tiedejulkaisut ovat olleet entistäkin tärkeämpiä, kun kirjastot ja kampukset ovat olleet kiinni. Tutkimuksessa selvisi, että varsinkin opiskelijat lukevat myös vanhempia artikkeleita (Pölönen ym. 2021). *Politiikan* arkistot Journal.fi-alustalla laajenevat lähitulevaisuudessa, kun lehden digitointihanke etenee. Valtiotieteellisen yhdistyksen vastikään toteuttamassa jäsen-

kyselyssä *Politiikka*-lehdeltä toivottiin tulevaisuudessa entistä enemmän ajankohtaisia teemoja käsitteleviä keskustelupuheenvuoroja, kirja-arvioita sekä teemanumeroja. Palautteissa peräänkuulutettiin myös entistä laajempaa kirjoittajakuntaa. *Politiikan* kirjoittajien ikähaitari on jo nyt laaja, ja lehteen kirjoittavat eri uravaiheissa olevat politiikan tutkijat, mutta kirjoittajajoukkoa voisi entisestään moninaistaa. Kannustamme esimerkiksi opiskelijoita tarjoamaan lehteen katsausartikkeleita pro gradu -tutkielmiensa pohjalta. *Politiikka*-lehdessä on tilaa myös aiempaa laajemmalle tutkimusotteiden kirjolle.

Tämän numeron tutkimusartikkeleissa tarkastellaan puolueiden vaalilupauksen toteutumista sekä polarisaatiota. Juha Ylisalon ja Kimmo Makkosen artikkeli ”Pitivätkö Sipilän hallituksen puolueet vaalilupauksensa? Vertaileva näkökulma vaalilupauksen toteutumiseen Suomessa 2015–2019” on ensimmäinen järjestelmällinen tutkimus vaalilupauksen toteutumisesta Suomessa. Vaalilupaukset mahdollistavat informoitujen äänestyspäätösten tekemisen. Toimivassa edustuksellisessa demokratiassa puolueilla voidaan ajatella olevan velvollisuus esittää vaihtoehtoja, joista ne myös pitävät kiinni. Puolueiden on myös valtaa saada erottuva muista ja pyrittävä saamaan ihmiset äänestämään heitä uudelleenkin.

Tutkimuksen kohteena ovat Juha Sipilän hallituksen (2015–2019) puolueiden – keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten – eduskuntavaaliohjelmassa esitettyjen lupauksen toteutuminen hallituskauden aikana. Vaalilupauksina pidetään artikkelissa sellaisia vaaliohjelmassa mainittuja asioita, joiden edistämiseen, ylläpitämiseen tai estämiseen puolueet ovat sitoutuneet oma-aloitteisesti ja asian toteutuminen on selvästi todennettavissa.

Ylisalon ja Makkosen tutkimus osoittaa, että lupauksista vähemmistö oli luokiteltavissa täysin toteutuneiksi, ja huomattava osa kunkin puolueen lupauksista jäi toteutumatta. Vailla aiempaa hallituskokemusta olleen perussuomalaisten kohdalla vaalilupauksen täytyminen oli olennaisesti harvinaisempaa kuin hallitusvastuusta pitkän kokemuksen kartuttaneiden keskustan ja kokoomuksen. Puolueiden konsensus, eli se että vähintään kaksi hallituspuoluetta oli tehnyt samansisältöisen lupauksen, näyttää parantaneen vaalilupauksen toteutumismahdollisuuksia. Vastavasti lupauksen ristiriita teki niiden toteutumisesta epätodennäköistä, mutta tällaisia lupauksia oli vähän. Lupauksen valtaosa ei kuitenkaan ollut konsensuaalisessa tai ristiriitaisessa suhteessa muiden hallituspuolueiden lupauksiin, vaan enimmäkseen puolueet lupasivat eri asioita.

Kansainvälinen tutkimus on osoittanut, että hallitusvaltaan päästyään puolueet pitävät suuren osan lupauksistaan. Ylisalon ja Makkosen tutkimuksen mukaan Sipilän hallituksen puolueiden 319 lupauksesta 45 prosenttia toteutui ainakin osittain. Tämä osuus on suhteellisesti pieni verrattuna muiden maiden tuloksiin, mutta ottaen huomioon koalitiollahitus pohjan ja puolueiden kokemuserot hallitusvastuun kantamisesta lupauksen toteutuminen on kansainvälisesti varsin tavanomaisella tasolla.

Polarisaatiolla tarkoitetaan yhteiskunnan jakautumista leireiksi, mikä ilmenee esimerkiksi asenne-erojen kärjistymisenä ja keskusteluilmapiiriin heikkenemisenä. Mikko Leinon artikkeli ”Asuin ympäristöt erilaistuvat, yhteiskunta polarisoituu. Kuinka alueellinen eriarvoistuminen ja asuinalueiden eriytyminen edistävät yhteiskunnan kahtiajakautumista?” pureutuu polarisaation tarkasteluun Suomessa. Polarisaatiotutkimus pohjautuu usein Yhdysvaltojen kontekstiin, jossa kahden vahvan puolueen vastakkainasettelu on keskeisin polarisaatiota määrittävä jakolinja. Suomen kaltaisessa monipuoluejärjestelmässä polarisaatio ei selity vain puolueiden ideologisen välimatkan avulla, ja artikkeli pyrkiikin tuomaan polarisaatiota käsittelevään keskusteluun Suomen

olosuhteisiin paremmin sopivia lähestymistapoja. Artikkelissa eritellään polarisaation eri muotoja mutta korostetaan, että ne ovat kuitenkin tiiviissä yhteydessä toisiinsa.

Yhtenä polarisaation lähteenä artikkelissa keskitytään sekä alueellisesti että paikallisesti tapahtuvaan asuinympäristöjen erilaistumiseen. Alueellinen erilaistuminen tapahtuu koko maan tasolla alueiden välillä ja ilmenee etenkin suurten kaupunkien ja muun maan välisissä eroissa. Paikallinen erilaistuminen puolestaan viittaa asuinalueiden erilaistumiseen kaupunkien sisällä. Molemmissa prosesseissa samankaltaiset ihmiset asettuvat samoille alueille. Koska eri alueilla esimerkiksi julkisten palvelujen saatavuus ja muut asukkaiden käytössä olevat resurssit vaihtelevat voimakkaasti, asuinympäristöjen erilaistuminen voi voimistaa väestöryhmien välistä eriarvoisuutta. Asuinympäristöjen erilaistuminen sekä alueiden välillä että kaupunkien sisällä kytkeytyy näin mielikuviiin ”voittajista” ja ”häviäjistä”, jotka voivat tuottaa vastakkainasetteluja. Asuinympäristöjen erilaistumisen myötä potentiaali samanmielisten kohtaamiselle ja sitä kautta asenteiden lujittumiselle kasvaa ja vastaavasti yhteydet muualla asuviin toisella tavalla ajatteleviin heikkenevät. Asuinalueiden erilaistuminen voi siis edesauttaa yhteiskunnallisten asennekuilujen ja samaa mieltä olevien ”kuplien” muotoutumista.

Leino huomauttaa, että polarisaatio näkyy myös julkisessa keskustelussa, ja etenkin sosiaalisessa mediassa käytetyt algoritmien suosimat kärjekkäät viestit syventävät vastakkainasetteluja. Usein yhteiskunnallisista asiakysymyksistä debatoidaan ja hankitaan tietoa areenoilla, joilla samanmieliset keskustelevat keskenään, jolloin näkökantojen moninaisuus entisestään vähenee. Näin poliittinen debatti kohdistuu asioiden sijaan ”meidän” ja ”muiden” välille rakennettavaan perustavanlaatuisen ja kaikenkattavaan ristiriitaan. Polarisaation onkin nähty rapauttavan demokraattisia normeja ja käytäntöjä, joille on ominaista erimielisyyden tilan turvaaminen.

Kari Palosen katsausartikkeli ”Kun kaikki on politiikkaa, miten sitä voi tutkia? Poliittikapuhe (Länsi-)Saksan liittopäivien täysistuntodebateissa” kohdistuu parlamentaaristen debattien tutkimukseen. Palonen tarkastelee Saksan liittopäivien edustajien poliittikanaston käyttöä ja sen välityksellä näyttäytyviä käsityksiä politiikasta. Tarkastelujakso kattaa vuodet 1949–2017 ja mahdollistaa sen selvittämisen, kuinka politiikasta puhumisen tapa on muuttunut liittopäivillä.

Palonen toteaa, että parlamenttien debattit ovat erinomaista aineistoa politiikan käsitteen tutkimukselle ja että parlamenttidebattien digitointi on tuonut uusia mahdollisuuksia poliittikapuheen tutkimukselle. Hän avaa konkreettisesti parlamentaaristen debattien lukutapaa ja siihen liittyviä metodisia valintoja sekä valottaa digitoidun debattiaineiston hakuihin liittyviä käytäntöjä. Katsaus perehdyttää lukijan havainnollisella tavalla debattien politiikan tutkimukseen erityisesti käsitehistorian ja retoriikan näkökulmista.

Jussi Pentikäisen katsaus ”Ideologia ja politiikan todellistuminen. Konservatismi filosofin määritelmä” käsittelee konservatismiä määrittämistä. Määrittely on osa laajempaa ideologian ja ”käytännön” politiikan suhteen filosofis-poliittista ongelmaa, joka koskee sitä, miten ideologia saa näkyvän muodon ja nivoutuu poliittiseen toimintaan. Pentikäisen mukaan konservatismi ei ole ”vähemmän ideologista” kuin muut ideologiat, vaan ideologia muiden joukossa. Ideologian todellistumista Pentikäinen tarkastelee Jacques Rancièren aistisen jako -käsitteen avulla. Tämä sekä yksilöä että yhteisöä koskeva käsite auttaa hahmottamaan myös poliittisen toiminnan paikkaa.

Konservatismi saa merkityksensä ja jatkuvuutensa suhteessa muutokseen. Konservatismi mukaan yhteiskunnan tulee kehittyä ”luonnollisesti”, ja muutoksen katsotaan uhkaavan tätä.

Konservatismi näyttää pyrkivän kohti politiikan loppua, mutta se ei edusta muutoksen loppua, vaan muutos on olennainen osa konservatismiin olemusta. Konservatismi määrittyy katsauksessa poliittisena ideologiana, jossa pyritään säilyttämään luonnolliseksi eli ”yli-inhimillisen periaatteen mukaiseksi” mielletyt jaot. Kaikki yhteiskunnassa ei kuitenkaan ole konservatiiville säilyttämisen arvoista, ja yli-inhimillinen periaate on olennainen säilyttämisen arvoisen ja kontingentin erottamiseksi. Pentikäinen toteaaakin katsauksensa lopuksi, että tästä syystä ”abstraktit” periaatteet ovat merkittäviä myös konservatismissa, vaikka konservatistit niitä kritisoivatkin.

Andreas Fagerholmin katsaus ”Nya ytterhögerpartier i Finland (2000–2022). En översikt” käsittelee 2000-luvulla Suomessa perustettuja äärioikeistolaisia puolueita. Fagerholm keskittyy erityisesti siihen, millaisia niiden aatteet ovat ja miten ne eroavat toisistaan omien puolueohjelmiansa valossa. Tyypillisenä äärioikeistolaisen ideologian esimerkkitapauksena katsauksessa tarkastellaan Anu Turtiaisen ympärille rakentunutta Valta kuuluu kansalle -puoluetta (VKK).

”Äärioikeisto” pitää katsauksessa sisällään niin oikeistoradikaalit kuin varsinaisen äärioikeiston puolueet, joiden välinen raja voi olla häilyvä. Molemmille suuntauksille on ominaista autoritaarisuuden ja turvallisuuden korostaminen, ”korruptoituneen eliitin” figuurin konstruoiminen vastustettavaksi ja skeptinen suhtautuminen ylikansallisiin organisaatioihin. Oikeistoradikaalit puolueet hyväksyvät parlamentaarisen demokratian pelisäännöt pyrkiessään muuttamaan yhteiskuntaa radikaalisti, äärioikeistolaiset puolueet puolestaan ovat avoimesti antidemokraattisia ja saattavat suhtautua suvaitsevasti väkivallan käyttöön. Katsauksen mukaan keskeinen jakolinja Suomen äärioikeiston sisällä muodostuu populistisen ja etnonationalistisen äärioikeiston välille. Toiset puolueet nostavat esiin populistisia vaatimuksia kansan vapaudesta ja demokratian laajentamisesta, kun taas toisia hallitsee pääasiassa perinteinen ja autoritaarinen etnonationalismi. Populistisemmat äärioikeistolaiset korostavat ilmasto- ja EU-skeptisyyttä, kritisoivat maahanmuuttoa ja ajavat verohelpotuksia erityisesti pien- ja yksityisyrittäjille.

Vaikka Suomen äärioikeiston kannatus on pientä, ne voivat kuitenkin vaikuttaa politiikkaan haastamalla ja vaikuttamalla vakiintuneisiin puolueisiin. Jos perussuomalaiset siirtyisi lähemmäs poliittista keskustaa, uudet puolueet saattaisivat saada kannatusta tuomalla esiin jyrkemmän äärioikeistolaisen näkökulman esimerkiksi EU:iin tai maahanmuuttoon. Eurooppalaisia esimerkkejä uusien äärioikeistopuolueiden läpimurroista on jo – jää nähtäväksi onnistuuko jokin suomalainen puolue tekemään saman.

Numerossa julkaistaan myös kaksi *lectio praecursoriaa*. Ensimmäinen lektio perustuu viime vuoden lopulla Jyväskylän yliopistossa tarkastettuun Anitta Kanasen väitöskirjaan ”Immanuel Kant poliittisena teoreetikkona ja intellektuellina”. Kananen korostaa, että Kant oli aktiivinen intellektuelli, joka osallistui julkiseen keskusteluun. Hän muun muassa puolusti oikeuslaitoksen riippumattomuutta, joka muodostaa tärkeän elementin nykyisinkin puolustamista kaipaavalle oikeusvaltioperiaatteelle. Kant puhui julkaisu- ja mielipiteenvapauden puolesta tilanteessa, jossa valtiollinen sensuuri kontrolloi kaikkea julkaisutoimintaa. Julkiseen keskusteluun osallistuminen oli Kantin mielestä ainoa vastarinnan ja vaikuttamisen kanava. Myös tieteellisen keskustelun oli oltava julkista ja avointa, sillä tiede kehittyy tiedeyhteisössä.

Toinen lektio perustuu Samuel Lindholmin Jyväskylän yliopistossa tämän vuoden helmikuussa tarkastettuun väitöskirjaan *Jean Bodin and Biopolitics*. Michel Foucault teki biopolitiikan käsitteen tunnetuksi 1970-luvulla. Foucault’n mukaan modernin ajan alussa tappo-oikeuteen

perustuvan despoottisen vallan rinnalle alkoi kehittyä uusi vallan muoto, jossa huomio kohdistui elämään itsessään – elämän dominoimisen sijaan. Biovalta säätelee ihmisten elämää yksilöinä ja väestöön kuuluvina osina, oliona joiden elämää on suojeltava ja optimoitava. Se ympäröi meidät kaikkialla: hyvinvointivaltio ja sen terveys- ja väestöpolitiikka on siitä malliesimerkki. Myös natsi-Saksan valtiorasistinen rotuajattelu oli biopoliittista. Biovallan erilaiset muodot yhdistävätkin muuten varsin erilaisia hallintoja. Pohjoismaissaakin on kansanterveyden nimissä evätty mahdollisuuksia mennä naimisiin tai hankkia lapsia.

1500-luvun ranskalainen poliittinen filosofi Jean Bodin määritteli suvereenin ikuisena, jakamattomana ja absoluuttisena korkeimpana valtiollisena valtana. Foucault’lle biovalta oli uusi vallan muoto ja suvereenin vallan vastakohta. Lindholm selvittää väitöskirjassaan, miten suvereenin vallan ja biopolitiikan suhde tulisi jäsentää ja voitaisiinko Bodin ymmärtää molempien ilmiöiden ”modernina pioneerina”, eli pystyikö Bodin, joka oli foucault’laisittain esimoderni ajattelija, ennakoimaan tätä Foucault’n mukaan vasta modernina aikana kehittyntä vallan teknologiaa.

Kuten Mikko Leinon artikkeli osoittaa, polarisaatio uhkaa demokratiaa ja liittyy asiaky symysten väistymiseen identiteettipolitiikan tieltä. Nämä ilmiöt ovat taustalla Christopher J. Bickerton ja Carlo Invernizzi Accettin teoksessa *Technopopulism: The New Logic of Democratic Politics*, jonka esittelee Konstantinos Kostas. Bickerton ja Invernizzi Accetti katsovat, että demokratian normatiivinen perusta on haurastumassa, vaikei demokratia sinänsä olekaan uhattuna. Keskeisiä vaikuttimia ovat länsimaisten yhteiskuntien kasvava yksilöllistyminen, luokkaidentiteettien heikkeneminen ja organisoitujen intressien fragmentaatio.

Teknopopulismiksi Bickerton ja Invernizzi Accetti nimittävät tapaa yhdistää populismi ja teknokratia poliittisena logiikkana. Kirjoittajien mielestä modernien demokratioiden vaalikamppailuissa substanssikysymyksiä keskeisemmäksi on tullut se, millä tavalla poliitikot kilpailevat keskenään. Poliitiikan tekemisen tapa on heidän mukaansa muuttunut siten, että poliitikot yhä enemmän hyödyntävät populismia ja teknokratiaa rinnakkain. He yhdistelevät esimerkiksi populismille tyypillisiä kansa- eli vastakkainasetteluja ja teknokratialle tyypillistä epäpoliittisointia, pragmatismia korostamista ja ideologian häivyttämistä.

Kirjassa esitellään teknopopulismien taustoja, seurauksia ja normatiivisia implikaatioita analysoimalla tapausesimerkkejä teknopopulismien eri variaatioista sekä omasta ajastamme että kauempaa historiasta. Teknopopulismien tuomiin haasteisiin tulisi Bickertonin ja Invernizzi Accettin mukaan vastata demokratisoimalla puolueita sisäisesti ja tukemalla poliittista järjestäytymistä esimerkiksi vahvistamalla alueellisen ja paikallistason puolueaktiivien roolia.

LÄHTEET

Pölönen, Janne, Syrjämäki, Sami, Nygård, Antti-Jussi ja Hammarfelt, Björn. 2021. Who are the users of national open access journals? The case of the Finnish Journal.fi platform. *Learned Publishing* 34:4, 585–592. <https://doi.org/10.1002/leap.1405>